

Резюме

Наставний Б.Е. Помилка як юридичне поняття: теоретико-правові аспекти.

Стаття присвячена актуальній проблематиці – теоретико-правовій характеристиці поняття помилки як загальнонаукового та конкретно-юридичного явища. Автором зроблено спробу охарактеризувати наявну у вітчизняній та зарубіжній літературі дискусію стосовно різновидів поглядів на розуміння помилки в юриспруденції. Здійснено аналіз співвідношення поняття «помилка» у юридичній науці на загальнотеоретичному та галузевому рівнях, проведено розмежування понять «юридична помилка» та «помилка у використанні законодавчої техніки».

Ключові слова: помилка, юридична помилка, помилка у використанні законодавчої техніки, законодавчий процес, законодавча техніка.

Резюме

Наставний Б.Э. Ошибка как юридическое понятие: теоретико-правовые аспекты.

Статья посвящена актуальной проблематике – теоретико-правовой характеристике понятия ошибки как общенаучного и конкретно-юридического явления. Автором охарактеризована существующая в отечественной и зарубежной литературе дискуссия касательно разновидностей взглядов на понимание ошибки в юриспруденции. Осуществлен анализ соотношения понятия «ошибка» в юридической науке на общетеоретическом и отраслевом уровнях, разграничены понятия «юридическая ошибка» и «ошибка в использовании законодательной техники».

Ключевые слова: ошибка, юридическая ошибка, ошибка в использовании законодательной техники, законодательный процесс, законодательная техника.

Summary

Nystavnyj B. Mistakes as a legal concept: theoretical and legal aspects.

The article is devoted to the actual problems of the theoretical and legal characteristics of the concept of mistakes as a general scientific and specific legal phenomenon, in particular the dominant discussion in the national and foreign literature concerning the types of views of the investigated phenomenon. Existing laws are not perfect and are produced in violation of the requirements of the legislative technique and contain numerous technical and legal mistakes. In this regard, the analysis of the relation between the concept of “mistake” in legal science at the general theoretical and branch levels is carried out and the distinction between the concepts of “legal mistake” and “legislative technique mistakes” is given.

Key words: mistake, legal mistake, legislative technique mistakes, legislative process, legislative technique.

УДК 342.7

Л.В. ТКАЧУК

Лідія Володимирівна Ткачук, здобувач Національної академії внутрішніх справ

**ПРАВОЗАХИСНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ:
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Конституцією України проголошено, що наша держава є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою. У такій державі усі гілки влади покликані діяти в інтересах народу за допомогою системи інститутів, завдяки яким, в свою чергу, здійснюється зворотній вплив народу на державну владу. Для забезпечення неухильного додержання конституційних прав і свобод людини та громадянина, створення ефективного механізму для їх захисту, духовних та моральних підвалин суспільства необхідно враховувати той факт, що наше суспільство сьогодні зазнає суттєвих перетворень на шляху вступу до європейської спільноти.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави¹.

Права людини – це гарантовані Конституцією та державою вид і міра можливої поведінки людини і громадянина у суспільстві та державі з метою задоволення своїх життєво важливих матеріальних і духовних інтересів, закріплених у Конституції та інших нормативно-правових актах.

Залежно від характеру відносин, що виникають між людиною і державою, основні права можна поділити на три групи. По-перше, як фізична особа людина наділяється певними особистими правами. По-друге, індивід як член громадянського суспільства наділяється певними політичними правами. І, нарешті, по-третє, особа як учасник економічних відносин наділяється певними соціально-економічними правами.

Права людини, як би широко вони не були декларовані, не становлять реальної цінності без гарантій їхньої реалізації. Правові гарантії реальні лише тоді, коли ефективно працює механізм їх реалізації.

Права людини та їх захист – це обов'язкові елементи правової держави. Тому правова держава не може існувати без повного визнання прав людини й створення відповідних гарантій їх ефективного захисту.

Законодавчо закріпленій пріоритет прав людини визначає основні завдання діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової влади України щодо формування державної політики у сфері захисту прав людини. Як відомо, проголошення будь-якого права людини, навіть закріпленого відповідними актами держави та її органів, ніщо без реальних гарантій його здійснення. З цією метою держава бере на себе певні зобов'язання щодо створення сприятливих умов для ефективного забезпечення прав: надавати громадянам справжні можливості для практичної реалізації ними своїх прав: охороняти права і свободи особи від можливих протиправних посягань; захищати права і свободи особи у випадку їх незаконного порушення².

Як на доктринальному так і на праксеологічному рівнях велика увага приділяється проблематиці захисту прав людини та громадянина на сучасному етапі становлення правової держави в Україні.

Під захистом прав людини необхідно розуміти форму забезпечення прав і свобод, яка відображає дію певного механізму, спрямовану на: припинення порушень прав особи; ліквідацію будь-яких перешкод, що виникають при їх здійсненні; відновлення порушених прав і свобод; притягнення до юридичної відповідальності особи, винної у скоєнні правопорушення³.

Особливе місце в структурі механізму правового захисту займають правозахисні гарантії, спрямовані на створення певних умов, способів та засобів, які забезпечують реальну захищеність прав і свобод людини.

Питання захисту прав людини, зміцнення гарантій, удосконалення чинного законодавства у цій сфері були предметом дослідження у роботах Є.В. Білозьорова, К.Г. Волинка, В.І. Вишковської, Є.О. Гіди, А.М. Завального, М.С. Кельмана, А.М. Колодія, Я.Ю. Кондратьєва, В.В. Копейчикова, Ю.В. Кривицького, С.Л. Лисенкова, О.І. Наливайка, А.Ю. Олійника, Н.М. Оніщенко, Т.І. Пашука, В.Ф. Погорілка, П.М. Рабіновича, О.Ф. Скакун, В.Я. Тація, Ю.М. Тодици, Ю.С. Шемшученка та інших.

Не зменшуючи ролі й значущості робіт вищезазначених науковців, необхідно визнати, що окреслена проблема не втрачає своєї актуальності сьогодні, а навпаки, в умовах проведення правової реформи набуває нового значення.

Система правозахисних гарантій прав людини передбачає створення умов економічного, політичного, організаційного й правового характеру, а також способів і методів, що забезпечують реальний фактичний захист цих прав. Проблема гарантування прав людини – одна із складних проблем сучасності, якій слід приділити належну увагу для впровадження у життя закріплених Конституцією України прав людини та громадянина. Окреме місце в структурі гарантування прав людини займають правозахисні гарантії.

Правозахисні гарантії в Україні можна розглядати як систему засобів, способів, умов, завдяки яким забезпечується ефективна реалізація людиною свого права на захист. Їх головне призначення полягає у забезпеченні всіх і кожного рівними правовими можливостями для набуття, реалізації, захисту суб'єктивних прав. Роль та значення правозахисних гарантій прав людини визначається тим, що вони створюють максимум можливих на даному етапі розвитку суспільства і держави умов для реальної реалізації права людини на захист.

Як правовий інститут «правозахисні гарантії» мають такі основні ознаки:

– по-перше, правозахисні гарантії мають державну природу. Тобто, вони створюються державою на виконання її обов'язків перед суспільством в цілому та кожною особою зокрема. Держава виступає головним суб'єктом забезпечення суспільного добробуту, рівень і стан якого безпосередньо залежить від кола, якості та ефективності діючих у державі гарантій. Крім того, реалізація цих гарантій підтримується і забезпечується силою державного впливу із можливістю застосування правового примусу;

– по-друге, правозахисні гарантії закріплюються у відповідних нормативно-правових актах. Формальна визначеність правозахисних гарантій прав і свобод людини у тексті норм чинного законодавства наділяє їх такими властивостями, як загальність, обов'язковість та юридична захищеність;

– по-третє, правозахисні гарантії відображають стан та рівень розвитку основних сфер суспільного життя. Система діючих у державі правозахисних гарантій допомагає визначати пріоритети державної політики, що є показником рівня розвиненості національної правової системи окремої країни;

– по-четверте, правозахисні гарантії мають універсальний та безперервний характер. Вони, як правило, не мають обмежень у часі, просторі та за колом осіб. Правозахисні гарантії діють постійно і розповсюджуються на всю територію держави, однаковою мірою належать усім, кому вони адресовані, як суспільству чи його окремії групі (спільноті), так і кожному з їх учасників зокрема;

– по-п'яте, правозахисні гарантії спрямовані на захист основних прав і свобод та визначають повноваження правоохоронних та правозахисних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, посадових і службових осіб в процесі здійснення правозахисної діяльності;

– по-шосте, правозахисні гарантії мають реальний та доцільний характер. Правозахисні гарантії – це не просто декларація, а умови та чинники, що існують в об'єктивній дійсності та роблять процес реалізації прав і свобод людини вільним, безперешкодним та безпечним. Доцільність правозахисних гарантій полягає в тому, щоб вони максимально відповідали рівню державного розвитку та нагальним потребам суспільства, тобто встановлювали баланс між суспільними запитамі та державними можливостями щодо їх реальної взаємодії;

– по-сьоме, правозахисні гарантії забезпечення прав і свобод людини мають вигляд складної системи, що структуровано побудована із елементів, які перебувають у нерозривному зв'язку та постійній взаємодії⁴.

Правозахисні гарантії встановлюються державою в Конституції, нормах чинного законодавства. Їх мета полягає у реальному забезпеченні максимального здійснення громадянами своїх прав і свобод за допомогою правових форм та методів правозахисної діяльності (судовий захист, юридична допомога, звернення до омбудсмана тощо).

Правозахисні гарантії на судовий захист свідчать, що проголошені конституціями права і свободи – не просто декларація про наміри, не просто гасло, а принципові положення, які держава має намір реалізовувати. Право на судовий захист – одне з конституційних прав людини та громадянина і, на відміну від інших прав, воно є гарантією решти прав та свобод. У цьому полягає його особливість і соціальна цінність. Захист прав і свобод людини не може бути надійним без надання заінтересованим особам можливості оскаржити до суду окремі процесуальні дії (бездіяльність) та рішення посадових осіб, які здійснюють попереднє розслідування справи. Реалізувати цю можливість особа може саме в суді, оскільки він є незалежним, не має відомчих інтересів у питаннях боротьби зі злочинністю і тому є найбільш надійним гарантом прав особи, яка потрапила до сфери кримінального судочинства. Під контролем суду повніше забезпечується дотримання законів, при цьому досудове слідство стає прозорішим, прогнозованим⁵.

Правозахисні гарантії в процесі правосуддя. Йдеться про право особи на відмову від показань проти себе, членів своєї сім'ї або близьких, право на захист у процесі досудового розслідування, а так само судового розслідування і про статус засудженого. Засуджений користується всіма правами людини і громадянина за винятком обмежень, визначених законом за вироком суду.

Правозахисні гарантії на юридичну допомогу впливають з права на судовий захист. Його історія починається з шести поправок до Конституції США, що вперше юридично закріпило це право. Сьогодні воно розглядається як невід'ємне право громадянина. Основний зміст цього права полягає в тому, що всі громадяни рівною мірою мають право на захист, здійснюючи його, можуть користуватися послугами адвоката. Роль адвоката щодо цього є надзвичайно важливою, оскільки він дає громадянам консультації з правових питань, представляє їхні інтереси в адміністративних установах, у досудовому розслідуванні й у суді. Саме адвокат спроможний домогтися неухильного дотримання процесуальних прав громадянина.

О.Д. Святоцький зазначив, що розбудова правової держави неможлива без створення гарантій для захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура⁶.

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон)⁷ адвокатура України – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 1 цього Закону передбачає, що адвокатська діяльність – це незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Під захистом розуміється вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Адвокат безпосередньо реалізовує правозахисні гарантії прав людини. При цьому слід наголосити на його функції щодо правових установ, правосуддя, які можна назвати контрольно-стимулюючою, адже участь адвоката в різноманітних процесах змушує їх учасників працювати більш доброякісно, виважено, відповідно до букви і духу закону. До того ж, сама наявність інституту адвокатури створює можливості для надання широкого кола правових послуг усім верствам населення, особливо тоді, коли без втручання кваліфікованого юриста не обійтись⁸.

Слід зазначити що основними видами адвокатської діяльності для реалізації правозахисних гарантій є:

- 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
- 2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;
- 3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;
- 4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;
- 5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;
- 6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;
- 7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодав-

ством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань⁹.

Таким чином, можна стверджувати, що Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» комплексно реформує основи адвокатської діяльності в Україні і, згідно з оцінкою незалежних експертів, відповідає загально визнаним міжнародним демократичним стандартам.

Правозахисні гарантії виражені засобом захисту прав людини в інституті омбудсмена. Крім того, коли використано всі національні засоби захисту своїх прав, є можливість звернутися до міжнародних судових установ або організацій, членом або учасницею яких є держава.

Омбудсман, або омбудсмен (швед. ombudsman – представник інтересів) – обрана спеціально (призначається) посадова особа для контролю різного роду адміністративних органів, а в деяких країнах – також приватних осіб і об'єднань.

Інститут має різні найменування: у Франції – медіатор, в Іспанії – народний захисник, у Великобританії – парламентський уповноважений у справах адміністрації, в Італії – цивільний захисник, в Австрії – колеґія народного право захисту, у Нідерландах – національний омбудсман, у Канаді – уповноважений у публічних розслідуваннях, у США – громадський адвокат і помічник громадян, у РФ – уповноважений з прав людини. Засновано посаду омбудсмена Європейського Союзу.

Омбудсман є спеціальною посадовою особою, до повноважень якої належить розгляд звернень громадян, іноземців та осіб без громадянства щодо порушення прав людини з боку державних органів та посадових осіб.

Необхідно зазначити, що з початку ХХ ст. посади омбудсманів почали з'являтися і в інших країнах, однак він належить до тих державно-правових інституцій, які отримали широке розповсюдження після Другої світової війни, коли питання захисту прав людини уперше в історії набуло неабиякого значення. Учасники конференції Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) 1959 р. запропонували поширити цей інститут на всі держави світу¹⁰.

Нині у світі існують дві моделі інституту омбудсмена – шведська та англійська. Вони обидві спрямовані на захист прав громадян, але різниця їх полягає в тому, що в Англії діє механізм так званого «парламентського фільтру», тобто громадяни спочатку звертаються до представників омбудсмена, а вже потім до нього. Квазіомбудсмани існують у країнах, що мають більш-менш сильну виконавчу владу. Найяскравішим прикладом цього є інститут медіатора – посередника у Франції, який належить до категорії адміністративних органів, оскільки діє в рамках виконавчої гілки влади: він призначається Декретом Міністрів. Різні варіанти цієї інституції, різні назви у кожній країні: у Швеції, Фінляндії і Данії – омбудсман, Франції – посередник (медіатор), Греції – захисник громадян, Польщі – уповноважений з прав громадян, Литві – контролер сейму, Молдові – парламентський адвокат, Україні й Російській Федерації – уповноважений парламенту з прав людини викликаний різним історичним середовищем, неоднаковою правовою культурою, впливом конституційно-правових систем¹¹. Отже, кожна держава обирає найбільш прийнятні моделі омбудсмена для захисту прав і свобод своїх громадян.

Так, у ст. 101 Конституції України чітко зазначається, що парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради з прав людини (далі – Уповноважений)¹². Це ж саме положення підтверджується у Законі України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – Закон) від 23 грудня 1997 р.¹³.

Закон затвердив за інститутом Уповноваженого високий конституційний статус незалежного конституційного контрольного субсидіарного органу позасудового захисту, який сприяє поновленню прав людини, порушених органами державної влади чи органами місцевого самоврядування. Він наділив Уповноваженого широкою юрисдикцією, яка поширюється як на органи державної влади, так і на органи місцевого самоврядування; незалежністю від будь-якого органу державної влади або органу місцевого самоврядування; свободою дій щодо відкриття провадження в тій чи іншій справі. Закон вимагав від Уповноваженого політичного нейтралітету та передбачав гнучку й доступну процедуру звернення до омбудсмена.

Таким чином, право захисними гарантіями прав людини в Україні можна визначити сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників, спрямованих на забезпечення й реалізацію її прав, обов'язків, свобод та інтересів, на усунення можливих причин і перешкод їх неповного або неналежного здійснення.

Суспільство зацікавлене в захищеності прав людини та реалізації права на захист. Адже Конституція України проголошує життя і здоров'я людини, її честь та гідність, недоторканність та безпеку найвищою соціальною цінністю. Гарантованість прав людини визнано змістом та спрямованістю діяльності держави.

¹ Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96%E2%F0#Find>

² *Волинка К.Г.* Забезпечення прав і свобод особи в Україні: теоретичні і практичні аспекти / К.Г. Волинка // *Право України*. – 2000. – № 11. – С. 30–33.

³ *Волинка К.Г.* Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / К.Г. Волинка. – К., 2000. – 16 с. – С. 7.

⁴ *Ткачук Л.В.* Правозахисні гарантії прав і свобод людини та механізм їх реалізації в Україні: загальнотеоретична характеристика / Л.В. Ткачук // *Часопис Київського університету права*. – 2016. – № 3. – С. 73–77. – С. 76.

⁵ *Маляренко В.Т.* Про межі судового контролю за додержанням прав і свобод людини в стадії попереднього розслідування кримінальної справи / В.Т. Маляренко, П.П. Пилипчук // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 2. – С. 39.

⁶ *Святоцький О.Д.* Адвокатура в юридичному механізмі захисту прав громадян (історико-правове дослідження) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Святоцький Олександр Дмитрович. – К., 1994. – 281 с. – С. 4.

⁷ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 2509.

⁸ *Гусарев С.Д.* Юридична деонтологія (основи юридичної діяльності: теоретичні і деонтологічні аспекти): наук.-метод. посіб. / С.Д. Гусарев, О.Д. Тихомиров. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2000. – 376 с. – С. 242.

⁹ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 2509.

¹⁰ *Майданник О.О.* Інститут омбудсмана у механізмі забезпечення прав людини в Україні / О.О. Майданник // Адвокат. – 2010. – № 7. – С. 12–16. – С. 12.

¹¹ *Хальота А.І.* Щодо захисту конституційних прав людини шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / А.І. Хальота // Право України. – 2000. – № 3. – С. 31–34. – С. 32.

¹² *Темченко В.І.* Верховенство права у практиці Євросуду та Конституційного суду України / В.І. Темченко // Наукові записки НАУКМА. – 2007. – Т. 64: Юридичні науки. – С. 15–20.

¹³ Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.

Резюме

Ткачук Л.В. Правозахисні гарантії прав людини в Україні: теоретико-правова характеристика.

У статті розглянуто та охарактеризовано поняття правозахисних гарантії прав і свобод людини в Україні, а також визначено їх місце в структурі механізму правового захисту.

Ключові слова: гарантії прав і свобод людини, гарантування, захист, механізм правового захисту, права і свободи людини, правозахисні гарантії.

Резюме

Ткачук Л.В. Правозащитные гарантии прав человека в Украине: теоретико-правовая характеристика.

В статье описывается и характеризуется понятие правозащитных гарантий прав и свобод человека в Украине, а также определяется их место в структуре механизма правовой защиты.

Ключевые слова: гарантии прав и свобод человека, гарантия, защита, механизм правовой защиты, права и свободы человека, правозащитные гарантии.

Summary

Tkachuk L. Legal-defending guarantees of human rights in Ukraine: theoretical and legal characteristics.

The paper is considered and described signs and concepts of guarantees of human rights and freedoms in Ukraine. Additionally, their place in the structure of the mechanism of legal protection is defined.

Key words: guarantees of human rights and freedoms, guarantee, protection, mechanism of legal protection, human rights and freedoms.

УДК 341.342(438:477.83/86):351.87 "1939/1945"

Л.М. ТРЕПАК

Леся Михайлівна Трепак, здобувач Львівського національного університету імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТУРИ І НОТАРІАТУ В ПОЛЬСЬКОМУ ГЕНЕРАЛЬНОМУ ГУБЕРНАТОРСТВІ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939–1945 РР.)

Другова світова війна розпочалась нападом Третього Рейху на Польщу 1 вересня 1939 року. Передумовою початку війни стало підписання німецько-радянського договору про ненапад 23 серпня 1939 р., що отримав назву «пакту Молотова – Ріббентропа». Окрім договору був підписаний таємний протокол про розподіл сфер впливу у Центрально-Східній Європі між гітлерівською Німеччиною та сталінським Радянським Союзом¹. Наявність таємного протоколу відкидалась Радянським Союзом дуже довго, і тільки у 1989 р. його визнав перший президент Радянського Союзу Михайло Горбачов, опублікувавши його текст у радянській пресі. Німецькі війська, маючи значну перевагу у військовій техніці та людських ресурсах, незважаючи на опір польської армії, у складі якої перебувало більше 200 тис. українців, швидко просувалася у глибину польської території. Виконуючи зобов'язання, взяті під час підписання «пакту Молотова – Ріббентропа»